

Universitetai ir jų vertinimo kriterijai

Universities and their evaluation criteria

Ferdinandas Vaitiekūnas

Vilniaus universitetas, Fizikos fakultetas, Saulėtekio al. 9, LT- 10222 Vilnius

ferdinandasv@gmail.com

Lietuvoje 1922 m. steigiant universitetą suprasta, kad aukštųjų studijų pagrindą sudaro profesūros mokslinis lygis. Todėl gabūs jaunuoliai buvo siunčiami į Vakarų universitetus gauti mokslinius laipsnius. Taip sudarytas mokslinis potencialas leido 1940 m. gaivinti atgauto Vilniaus universiteto humanitarinius fakultetus.

1951 m. Kauno Vytauto Didžiojo universiteto technikos ir medicinos fakultetų bazėje buvo įsteigti KPI ir Kauno Medicinos institutas. Vilniaus universitete paliktas medicinos fakultetas.

1958 m. Vilniaus universiteto rektoriumi paskyrė mokslininką matematiką hab. m. dr. J. Kubilių. Pradėta universiteto atgaivinimo programa. Pirmiausiai iškeltas universitete skaitomų paskaitų mokslinis lygis. Jį gali suteikti tiksliai mokslininkai su atestuota kompetencija - apginta disertacija. Rektorių teigė, kad mokslo pasiekimų lygį studentams išdėstyti gali tiksliai mokslininkai. Todėl pedagogai, aktyviai nedirbantys mokslinio darbo, nebuvo peratestuojami.

Antrą programos dalį sudarė svarbiausiose mokslo srityse, kurios gali sietis su studijų programomis, savų mokslininkų ugdymas. Į žymiausių mokslo centrų aspirantūras buvo siunčiamos 3-4 gabiausių studentų grupelės. Taip universitete atsirado puslaidininkų fizika, kvantinė elektronika, kardio chirurgija, biochemija. Įsteigė tikimybių teorijos aspirantūrą. Buvo rengiamos habilitacinės disertacijos. Jaunų mokslininkų grupėms universitete sudarytos sąlygos intensyviai moksliniam darbui.

Trečia programos dalis - skatinti mokslinio darbo plėtrą visuose fakultetuose. Apie 1965 m. pagal sutartis su aukštųjų technologijų firmomis pradėti moksliniai disertacinio lygio darbai. Tam universitete buvo įsteigtas Mokslinių tyrimų sektorius. Jis vykdė sutarčių registraciją, buhalterinę apskaitą. Pradėjo formotis nedideli etatinių mokslo darbuotojų kolektyvai, kurie apie 1976 m. buvo įvardinti kaip mokslinės laboratorijos su savais moksliniais vadovais, profesoriais, docentais.

Tokia sistema stiprino mokslo padalinių materialinę bazę, buvo mokami papildomi 0,5 etato atlyginimai, fizikos, chemijos, medicinos, gamtos mokslų fakultetuose įdarbinami vyresnių kursų studentai. Pagal mokslinių laboratorijų tematiką ir universiteto reikalavimus buvo rengiamos daktarų ir habilituotų daktarų disertacijos. Tokiuose etatuose pastoviam moksliniam darbui įdarbinta apie 600 žmonių. Jie dalyvaudavo ir akademinėje veikloje.

Ketvirtą programos dalį sudarė visuose padaliniuose kas antrą savaitę vykstantys moksliniai seminarai. Juose nagrinėtos mokslinės problemos, aptariami publikavimui teikiami straipsniai, iš kitų universitetų gautos disertacijos gynimui. Toks

priemonių kompleksas kėlė visų darbuotojų mokslinį lygį.

Universiteto humanitariniuose, socialiniuose fakultetuose, mokslo darbas skiriasi. Ekonomistai privalėtų gerai išmanyti mikro ir makro ekonomikos, finansų, bankininkystės mokslo pasiekimus ir mokėti matematiškai modeliuoti aktualias problemas.

Technikos ir technologijos universitetų vertinimo kriterijus sudaro jo mokslinių tyrimų lygis, gautų rezultatų sąryšis su pasiekimų įdiegimu į aukštesias technologijas, gaminamą produkciją. KPI yra praėjęs įvairius brendimo etapus. Verta paminėti radioelektronikos mokslų mokyklą su sudėtingos matavimo aparatūros pramonine gamyba. Reikšmingi vibrotechnikos laboratorijos darbai, virš 1000 patentų.

Aukštųjų studijų dalykinė reforma turi turėti aiškius kriterijus. Sudarant reformos dėlionę akivaizdu, kad Vilniuje turi būti klasikinis ir technikos universitetai. Vilniaus universitete įvairiose specialybėse yra pedagoginiai profiliai. Edukologijos universiteto įsijungimas į Vilniaus universitetą būtų natūralus.

Kaune reikia vieno plataus profilio universiteto su moksline ir technologine kryptimis. KTU lygis yra aukštas. Būtina prie jo jungti Vytauto Didžiojo universitetą ir Žemės ūkio universitetą. KTU būtina gražinti jam priklausantį Vytauto Didžiojo vardą.

Sveikatos universitetas yra mokslinė aukštoji mokykla. Pagal veiklos profilį jam tiktų sporto universitetas, kartu plėtotų mokslą.

Klaipėdoje reikalingas universitetas su jūros, uosto, laivų statybos mokslo profiliais. Būtina medicinos programa, kad išliktų universitetinė ligoninė.

Šiaulių universitetas specifinis. Pradinukams reikalingi geri mokytojai. Jį reikia jungti prie edukologijos studijų Vilniaus universitete.

Universiteto įvertinimo kriterijus yra mokslinio lygio bazė, pedagoginio personalo mokslinė kvalifikacija, atliekamų mokslinių darbų svarba ir lygis, šaliai reikalingų aukštos kvalifikacijos specialistų rengimas.